

namenu avstrijske vlade, še manj pa pravosodstvu in ljudstvu.

Spoštovanim častilcem Antona Kremplja.

Dne 27. januarja t. l. ob zberovanju bralnega društva pri Mali Nedelji se je ustanovil odbor, ki si je postavil zadačo, ukreniti vse potrebno, da se vendar enkrat postavi dostojen spomenik za narodno prosveto unetemu in zaslužnemu domoljubu tukaj delujočemu župniku Antonu Kremplju. Pol stoletja počiva že ta vzgledni mož v hladni zemlji — in niti ne vedeli bi za znamenje, kjer njegovi zemeljski ostanki ležé, ako bi mu trije častilci kmečkoga stanú ne bili postavili priprostega spomenika.

Zob časa je pa v teku let to edino vidno znamenje rodoljubnega spoštovanja tako oglodal, da nikakor več ne ustreza svojemu namenu, namreč opozarjati slovenski rod, da tu leži mož, kateri je bil za svojega življenja zastavil vse svoje duševne moči za povzdigo in duševni napredek svojega rodnega ljudstva. Nikakor ne smemo pripustiti, da bi izginil izmed priprostega ljudstva spomin na učenega, delavnega in pogumnega prvoborilca, ki je z uma svetlim mečem že v prvih desetletjih sedanjega stoletja v svojih spisih dokazoval, da »Od nekaj že tukaj stanuje moj rod« ... in kateri je na slovenskem književnem polju pomagal ledino orati.

Naš nepozabni Božidar Raič je podal Krempljev življenjepis slovenskim matičarjem v letopisu iz 1868. Tam so našete Krempljeve zasluge za cerkveno in posvetno slovstvo. Spisi »Molitvenice«, »Življenje svetnikov«, »Evangeljišče« in »Dogodivščine« so o svojem času vzbujali pozornost na učenega in delavnega Kremplja.

Malonedeljsko bralno društvo je bilo že sklenilo l. 1890., ko je slavilo stoletnico Krempljevega rojstva, da bode nabiralo prostovoljnih doneskov za njegov spomenik ter je v to svrhu nabralo tudi nekaj denarja. To, kar je nabranega, pa ne zadostuje. Potrebuje se še okoli 400 gld., ker spomenik sam, ki je naročen v Ljubljani, veljal bode tamkaj 300 gld. Prevažanje, vzdavanje in komisija za izkopavanje in prenašanje Krempljevih zemeljskih ostankov še bode stalo tudi precej denarja. Obračamo se torej do vseh častitih duhovnih in posvetnih častilcev Antona Kremplja širom naše domovine z uljudno prošnjo, naj nam blagovolijo priskočiti s prostovoljnimi doneski na pomoč, da bode odboru mogoče, izvršiti postavljeno si nalogo.

Odkritje spomenika bode združeno s primerno slavnostjo, ki se bode vršila letos meseca avgusta. Podrobnosti se naznanijo pozneje. Dotične darove sprejemata vlč. g. Ivan Skuhala, dekan, in g. dr. Anton Mihalič, zdravnik, oba v Ljutomeru.

Pri Mali Nedelji, dne 6. marcija 1895.

Odbor za Krempljev spomenik.

Cerkvene zadeve.

Prelat Fran Kosar.

(Dalje.)

Družino je imel pobožno in skrbno. Družinčetu je dajal pravico, a z delom ga ni preoblagal. Hlapci in dekile so zahajali v mesecu k spovedi. Vsak večer je molil družini sam večerno molitev ter jo ob koncu pokropil z blagoslovljeno vodo. V postu je prilagal večerni pobožnosti kratko premišljevanje Kristusovega

trpljenja. Nekemu hlapcu, ki parkrati ni prišel k večerni molitvi, dejal je mirno: »Če se ne moreš privaditi hišnemu redu, tedaj ne moreš pri nas biti«. Sicer pa je rad potrpel s svojo družino. Nov hlapec, ki ga je vozil iz policijske postaje na Kozje, zgreši pravo pot, ker se ni vaju ceste, in ga vozi naprej po krivi poti. Slednjič dekan vendar opazi pomoto. Hlapec ves pobit in osramočen pravi: »Gospod, kaj bo zdaj?« Kosar se posali z njim, rekoč: »Obrnil boš proti domu, pa bo!«

Ko je Kosar dekan postal, še ni bilo osodne nove šole, in je bil torej on od državne oblasti imenovan tudi okrajnim šolskim nadzornikom. Pokojnik pa ni bil slep nadzornik, nego bistrook čuvaj šole. Zato je nekega učitelja, ki ni bil na svojem mestu, tako dolgo zasegal, dokler ga vlada ni odstavila. Ko je pa bil ob službo in ob kruh, navrgel je Kosar vsem duhovnikom svoje dekanije mesečno dačo za nesrečnega učitelja ter ga je tako preživil. Kosar je sovražil zlobo, a osebo je ljubil.

Posvetne gosposke Kosar ni hodil vabit, če so pa ga uradne osebe prišle obiskat, sprejemal jih je spoštljivo in gostoljubno; zato so mu pa bile naklonjene in se niso nerade oglašale pri njem. Okrajni glavar prilično dekana naravnost vpraša, ali vé, da je pod redarskim očesom, in ob enem izraža svoje začudenje, da se je kaj takega moglo zgoditi. Toda Kosar nadaljnji razgovor o tem uljudno, a odločno odkloni, kar zopet usupne glavarja, ki je prav nepriložno pogrel bil neljubo staro novico. Svobodno pa tukaj izpovemo, da je vlada svojo sodbo o Kosarju, ko ga je spoznavala, menjavala in slednjič tudi do dobrega spremenila. Porok tega nam je pohvalnica, katero je po avstrijsko-pruski vojski prejel od vlade, ki se tako glasi: »Namestnik, ocenjajoč izvrstno lojalnost in zvestobo, pokazano ob času vojske, kakor tudi dejanski učinjeno požrtvovalno domoljubje, usoja se izreči visokovrednemu gospodu svoje priznanje in najtoplejšo zahvalo.« Gradec 15. jan. 1867. Meesery l. r. Če se dobro spominjamo, sta se namreč po pruski vojski dva ranjenca lečila na njegove stroške. — Enako pohvalno pismo mu je poslala vlada, ko se je l. 1869. po uvedeni novi šolski uredbi odpovedal službi okrajnega šolskega nadzornika.

Radostno tudi zabeležimo, da je pokojniku veljavo in lepo ime, katero mu je v Mariboru lažnivi liberalizem podjedal, na kmetih poštenih značaj in zrela sodnost našega vrlega ljudstva vrnila s tem, da je 23. jun. 1870 kozjanskega dekana, Frana Kosarja, v Brežicah s 59 glasovi izbrala za svojega deželnega poslanca, dočim je njegov nasprotnik vlovil le 37 glasov.¹⁾

Enako zaupanje so skazali Kosarju volilni možje — slovenski možaki — celjsko-brežiškega volilnega okraja, ko je l. 1873. nastopil kot kandidat avstrijske »pravne stranke« za državni zbor. Pri prvi volitvi je dobil namreč 142 glasov, in mladi dr. V. le 87; in še le pri ožji volitvi, ko so mladim poštenim nemčurji na pomoč, potegnili je tehtnica za dr. V. Zato pa pošlje Kosar po volitvi svojim volilcem odprto pismo, ki se tako-le glasi:

»Dragi volilni možje, kateri ste v Celju in Brežicah za mene glasovali, sprejmite za svojo neprestrašeno srčnost in možato stanovitnost kljubu vsemu nasprotnemu nasilstvu in hujskanju mojo najsrčnejšo zahvalo, — ne toliko v mojem imenu, kakor v imenu pravične in svete stvari, za katero se naša stranka bojuje.

Vaši glasovi so izvirali iz narodno čutečih in vernih src, in zato so moj in vaš ponos.

Pali smo in vendar smo zmagali; kajti dokler so narodni volilci glasovali, bila je sijajna zmaga na naši

¹⁾ „Slov. Gosp.“ 1870 št. 25.

strani; stali smo 142 naših glasov proti 87 nasprotnim glasom. Tolažljivo znamenje, da hočejo stajarski Slovenci tudi zanaprej ostati — Slovenci in verni kristjani«.

Nemškutarji, največji sovažniki naše narodnosti, morali so priskočiti, da so nasprotni stranki, ki se »s čisto narodnostjo ponaša, pomagali do zmage«.

Ova volitev je torej do pike slična sedanji izvolitvi sodnika V. na Dolenjskem, kateri bi bil prav gotovo vodo pil, ko bi ga Kočevarji in nemškutarji ne potegnili na suho. Hencaj! »čista narodnost« mladih se v 22. letih prav nič ni sčistila! To ne more pristno in pošteno vino biti, ki se tako dolgo čisti. Mlade sicer omami in opijani, modrejši pa ga ne marajo piti, vedoč, kako hudo da škoduje slovenskemu življu. Skušnja nam je torej porok, da imajo mladi v odličnem trenutku vse na prodaj, tudi — »čisto narodnost«.

Evo še nam v spomin cvetlico omike (?) mladih, ki so pobijali »mračnjaka« Kosarja!

„Možje v nevarnosti ni vera,
Nego samo — kaplanska bera,
Državni zbor je zbor možakov,
Ne pridigarjev in ne mračnjakov;
Zatorej ne volite farja,
Kanonika Kosarja!“¹⁾

Gospodarske stvari.

Poročilo šmarijske posojilnice l. 1894.

Prometa je bilo v tem letu 31.715,09 gold., torej za 8323,40 gold. več kakor lani, kar je z ozirom na šmarijski okraj omenjen delokrog gotovo lep napredek. Pristopilo je v tem letu 60 zadrušnikov, ki so vplačali deležev 424 gld., izstopil je eden zadrušnik s 5 gld., torej se je število zadrušnikov pomnožilo za 59, deleži pa za 419 gld., koncem leta je bilo od vseh 172 zadrušnikov v deležih 1355 gld.

Hranilnih vlog se je tega leta vložilo od 67 vložnikov 13.629 gold. 28 kr., vzdignilo pa 6421 gold. 29 kr., toraj se je več vložilo 7207 gld. 99 kr., kapitalizovane obresti za to leto znašajo 448 gld. 61 kr., hranilne vloge koncem leta 1893. so znašale 8823 gld. 56 kr., torej je stanje hranilnih vlog koncem leta 1894 od 98 vložnikov 16.480 gld. 16 kr.

Posojil se je to leto 61 zadrušnikom izplačalo 8186 gld., vrnilo pa se je 1145 gld. 90 kr., torej se je več izposodilo 7040 gld. 10 kr.; posojil je bilo koncem 1893. leta 9398 gld. 40 kr., tedaj je stanje posojil koncem leta 1894. pri 148 zadrušnikov 16.438 gld. 50 kr.

Čisti dobiček leta 1894. znaša 235 gld. 23 kr., (t. j. 166 gld. 3 kr. več kakor lani) in se je vsled sklepa občenega zbora 3. febr. 1895 dodal rezervnemu fondu (skladu) za zgube. Donesek k rezervnemu fondu za zgube v l. 1894. znaša 32 gld. 6 kr. Posebna rezerva prejšnjega leta 82 gld. 50 kr., vkup 114 gld. 56 kr., torej je stanje koncem 1894. leta 349 gld. 79 kr. Splošna rezerva (sklad) koncem leta 1893. je bila 224 gld., vstopnina leta 1894. je 118 gld., torej je koncem leta 1894. stanje splošne rezerve (sklada) 342 gold., obeh rezerv (skladov) skupaj pa 691 gld. 79 kr.

Tečajji za spomladno ali leseno cepljenje ameriške trte.

Vodja državnih naprav proti filokseri, gosp. Franc Matiašič v Ptuj, vodil bode letos v političnih okrajih Ptuj, Maribor, Celje in Ljutomer tečaje za podučevanje

o spomladnem ali lesenem cepljenju ameriške trte v navedenih krajih:

1. Pri Sv. Petru pri Mariboru, v tamošnji državni trtnici, dne 18. aprila.

2. V Stanovnem pri Runčah, v tamošnji trtnici ormoškega vinorejskega društva, dne 22. aprila.

3. Pri Sv. Miklavžu v ormoškem okraju, v trtnici tamošnjega vinorejskega društva, dne 23. aprila.

4. V Podgradu pri Ljutomeru, v vinogradu gornje-ljutomerske grajsčine, dne 24. aprila.

5. V Leskovcu v srednjih Halozah, pri Andreju Vindišu, dne 29. aprila.

6. V Lehniku v gornjih Halozah, v tamošnji okrajni trtnici, dne 30. aprila.

7. Pri Sv. Trojici nad Slatino, v tamošnji državni trtnici, dne 7. maja.

8. V Šmarji pri Jelsah, v tamošnji trtnici, dne 8. maja.

9. V Št. Juriju na južni železnici, v tamošnji državni trtnici, dne 9. maja.

10. Petrovčah, v tamošnji trtnici celjskega vinorejskega društva, dne 10. maja in

11. V Kamnici pri Mariboru, v tamošnjem državnem nasadu, dne 13. maja.

Ti tečajji bodo trajali vselej od 9.—12. ure dopoldne, ter je udeležba brezplačna in vsakomur dovoljena. Potrebno orodje, trte itd. priskrbi istotako brezplačno država. Pripomnja se še, da se bode na eventualne pravočasno došle prošnje za vršenje tacih tečajev tudi v drugih krajih po mogočnosti ozir jemalo; s takimi prošnjami se je takoj oglasiti pri omenjenem g. vodji ali pa pri dotičnem c. kr. okr. glavarstvu.

Žitne cene v Mariboru od 2. do 9. marcija.

Po hektolitrih: pšenica 5 fl. 60 kr., rž 4 fl. 30 kr., ječmen 4 fl. 20 kr., oves 3 fl. 30 kr., turšica ali kornička 5 fl. 50 kr., proso 4 fl. 50 kr. in ajda 4 fl. 80 kr.

Sejmovi. Dne 16. marcija v Poličanah (svinjski sejem). Dne 18. marcija v Lembergu, na Rečici, v Trbovljah, Cmureku, Podčetrtku, pri Sv. Trojici v Slov. gor. in na Ptujski gori. Dne 20. marcija pri Sv. Barbari pri Oplotnici, v Zibiki, Arvežu, Studencih, pri Sv. Barbari v Halozah in v Imenem (svinjski sejem). Dne 21. marcija pri Sv. Jederti, Ožbaltu na Pernovem, na Bregu pri Ptuj (svinjski sejem), v Rogatecu in Siegersbergu.

Dopisi.

Iz Velenja. (Po volitvah.) Dne 7. p. m. bila je pri nas obč. volitev, pri kateri smo Slovenci v vseh treh razredih sijajno zmagali. Dne 20. p. m. pa je bil županom enoglasno izvoljen g. Vinko Ježovnik; za svetovalce pa gg.: F. Skubie, pl. K. Adamovič, A. Rotnik, J. Lahovnik in J. Skaza. Ta volitev pa ni bila popolnoma všeč našim po sili Nemcem; kajti po njih želji bi nikakor ne smel biti izvoljen naš v obč. spoštovani gosp. J. Skaza, in zakaj ne? Ker je preveč odločen Slovenec ter noče v njih rog trobiti. Sklenili so se nad to pregreho maščevati. Prav surovo je napadal znani golobradič v »Vahterci« gosp. J. Skaza in nja soprogo, kako je noč in dan sanjal po županskem stolu, kar pa je grda laž in obrekovanje. Končno se prav po hinavsko prilizuje onim gg., ki so na čelu obč. zastopa. A to še ni vse. Sklenili so, da se morajo na pustni dan osmešiti g. J. Skaza in tisti odborniki, ki so njega volili, za kar se pa bodo morali zagovarjati pri sodnji. Neki fantalin,

¹⁾ Prim. „Slov. Gosp.“ 1873 št. 43.